

Kaders duurzame energieopwekking eigen gebruik

Team Milieu Duurzaamheid en Water
December 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. De energieopgave in Dalfsen	4
3. Zonne-energie	5
3.1. Zon op dak.....	5
3.2. Zonnevelden	7
3.2.1. Richtlijnen zonnevelden.....	7
4. Kleinschalige windenergie	8
4.1. Richtlijnen kleinschalige windenergie	8
Bijlage 1: Overijsselse zonneladder	10
Bijlage 2: Deelgebieden structuurvisie buitengebied 2012	11

1. Inleiding

De energietransitie is een van de grootste veranderingen van deze tijd. Op alle niveaus worden op dit moment plannen uitgewerkt en wet- en regelgeving ontwikkelt om deze transitie vorm te geven, zo ook in Nederland. In 2015 heeft Nederland zich verbonden aan het klimaatakkoord van Parijs. Hierin is afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius¹. Om dit te kunnen bewerkstelligen heeft Nederland in het nationale Klimaatakkoord verschillende doelstellingen gesteld om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Een van deze doelstellingen is de transitie naar een CO₂-vrij elektriciteitssysteem.

Daarnaast vinden er verschillende ontwikkelingen plaats op het gebied van warmte zoals een groeiende vraag naar duurzame warmtebronnen en het afbouwen van de gaswinning in Groningen. Door deze ontwikkelingen zal in de nabije toekomst aan een groot gedeelte van de warmtevraag voldaan moeten worden met behulp van duurzaam opgewekte elektriciteit.

De energietransitie heeft een grote impact op de fysieke leefomgeving, landschappen zullen er anders uit gaan zien. Een goede ruimtelijke aanpak is daarmee een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle transitie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. Deze kaders zijn opgesteld in samenwerking met Het Oversticht.

Duurzaamheidsambitie gemeente Dalfsen

De gemeente Dalfsen heeft in het Duurzaamheidsbeleid 2017-2025 en in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2020 de ambitie neergelegd om een duurzaam leefbare gemeente te zijn en streeft naar energieneutraliteit. Om dit te bereiken wil Dalfsen, naast het besparen van energie, zoveel mogelijk overschakelen op lokale duurzame energie. De gemeenteraad heeft de ambities en doelen nogmaals kracht bijgezet in de Raadsagenda 2018-2022: 'Kleurrijke kubus' en het coalitiedocument 'Dichtbij-DALFSEN-Dichtbij'.

Energieopwekking voor eigen gebruik

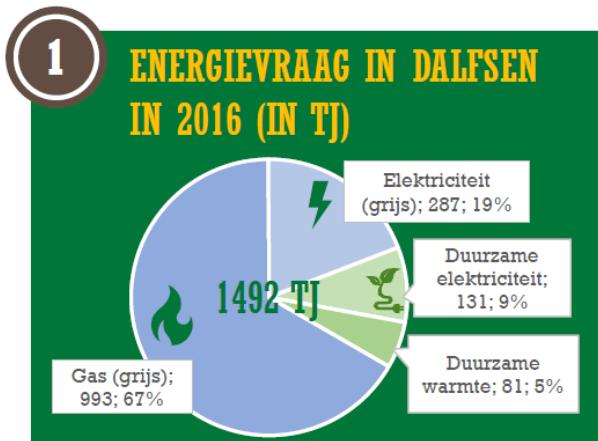
Deze kaders zijn gericht op de installaties voor eigen gebruik. Dat betekent dus kleinschalige installaties die niet meer opwekken dan de energievraag van het adres. In principe worden gaat het hier om hoeveelheden elektriciteit die binnen de huidige netcapaciteit kunnen worden getransporteerd.

Uit het inwonersonderzoek "Draagvlak voor duurzame energie in Dalfsen 2018" komt naar voren dat de urgentie van de energietransitie zichtbaar is bij de Dalfser bevolking. Een groot deel van de inwoners neemt al maatregelen om duurzame energie te besparen en/of zelf op te wekken. Als stimulans voor meer duurzame energiebronnen wordt onder andere het versimpelen van de uitvoerbaarheid genoemd. Met deze *Kaders duurzame energieopwekking eigen gebruik* wil de gemeente Dalfsen hier gehoor aan geven voor de opwek van zonne-energie en windenergie voor eigen gebruik.

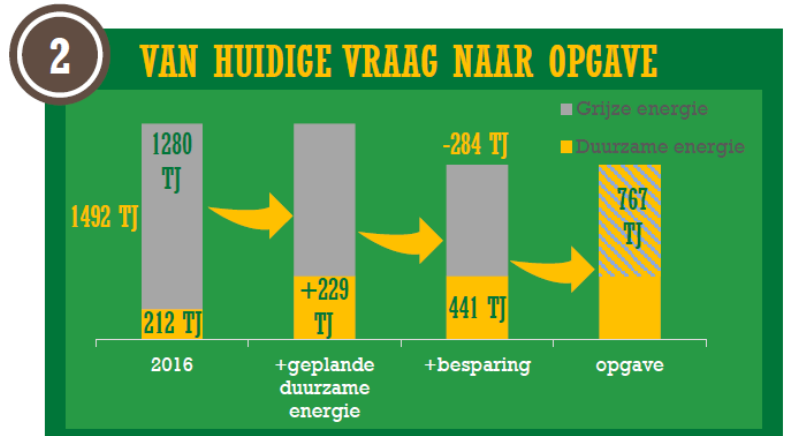
¹ Ten opzichte van het pre-industriële tijdperk

2. De energieopgave in Dalfsen

Om in kaart te brengen hoe groot de opgave is om energieneutraal te worden, heeft gemeente Dalfsen onderzoek uit laten voeren naar het energieverbruik² in de gemeente en de mogelijke duurzame bronnen die inzetbaar zijn voor het opwekken van energie. Dit onderzoek heet de Energiemix Dalfsen. In Figuur 1 en 2 wordt de energieopgave voor Dalfsen getoond. Hierbij wordt rekening gehouden met een besparing van 1,5% per jaar.

Figuur 1: Energievraag in Dalfsen in 2016

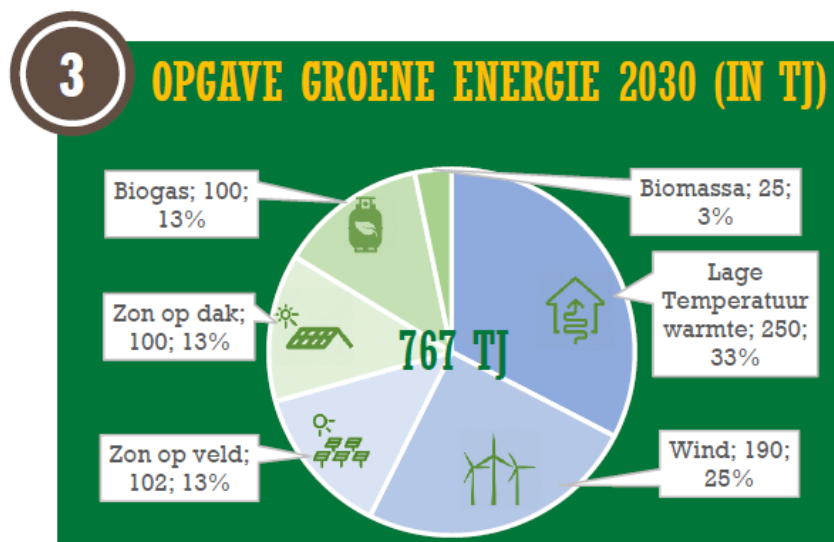

Figuur 2: Van huidige energievraag naar opgave

In Figuur 1 wordt getoond hoe we de hierboven geformuleerde opgave mogelijk kunnen invullen voor de gemeente Dalfsen. Te zien is bijvoorbeeld dat het potentieel voor zonne-energie opgewekt via zonnepanelen op daken in de gemeente ongeveer 100 TerraJoule is.

Om dit in perspectief te plaatsen:

- 1 TJ warmte is ongeveer gelijk aan het jaarlijkse gasverbruik van 18 woningen
- 1 TJ elektriciteit is ongeveer gelijk aan het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van 49 woningen.

Figuur 1: Opgave groene energie 2030

² In dit onderzoek is het particulier en zakelijk energieverbruik in Dalfsen meegenomen. Mobiliteit, economische groei en elektrificatie zijn buiten beschouwing gelaten.

3. Zonne-energie

Een van de potentieel grootste bronnen voor het opwekken van duurzame energie in de gemeente Dalfsen is de zon. Verwacht wordt dat de vraag naar elektriciteit de komende jaren toe zal nemen. Dit komt onder andere door elektrisch vervoer of elektrificatie van de warmtevraag (bijvoorbeeld door warmtepompen). We willen daarom de productie van zonne-energie zo veel mogelijk stimuleren.

Zonne-energie kan op verschillende schaalgroottes worden opgewekt:

- Zon op dak: opwekken van zonne-energie via zonnepanelen op daken
- Zonneveld: opwekken van zonne-energie voor eigen gebruik via zonnepanelen op land
- Zonneparken: opwekken van meer zonne-energie dan nodig is voor eigen gebruik via zonnepanelen (op maaiveld).

In deze kaders worden alleen de eerste twee opties besproken. Zonneparken zullen behandeld worden in de Ruimtelijke kaders voor grootschalige duurzame energieopwekking.

3.1. Zon op dak

Om de ruimtelijke impact van zonne-energie zoveel mogelijk te beperken, wordt er voorkeur gegeven aan zonnepanelen op het dak. Hiermee volgen we de voorkeursvolgorde van de Overijsselse Zonneladder uit de “Handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden” van provincie Overijssel (zie Bijlage 1).

Potentie zon op dak in Dalfsen

Uit de Energiemix blijkt dat er in 2018 al ongeveer 60.000 panelen op de Dalfser daken lagen. Er is theoretisch gezien nog geschikt dakoppervlak beschikbaar voor 400.000 panelen. Echter zullen er in de praktijk niet op al deze daken zonnepanelen gelegd kunnen worden. Er wordt daarom verwacht dat de potentie van zon op dak rond de 130.000 panelen is (100 TJ)³.

Zonnepanelen kunnen op een dak gelegd worden:

- bedoeld voor de eigen energievoorziening
- bedoeld voor de energievoorziening van meerdere huishoudens (of bedrijven)

³ Zie Energiemix Dalfsen.

Landelijke stimuleringsregelingen

Voor beide “types” zonnedaken zijn momenteel verschillende landelijke stimuleringsmaatregelen van kracht.

Huishoudens en midden- en kleinbedrijven kunnen tot 1 januari 2023 gebruik maken van de salderingsregeling⁴. Dit houdt in dat de stroom die er met zonnepanelen wordt opgewekt en die terug geleverd wordt aan het net, wordt afgetrokken van je eigen energieverbruik.

Daarnaast kan er BTW teruggevraagd worden bij aanschaf van zonnepanelen⁵.

Grote zonnedaken⁶, die vaak bedoeld zijn voor de energieopwekking van meerdere huishoudens, kunnen gebruik maken van de Stimuleringsregeling duurzame energieproductie+ (SDE+). Dit is een Ministeriële regeling om de productie van duurzame energie te stimuleren. De opwekker bespaart energiekosten door de stroom direct te gebruiken, kan soms salderen of krijgt een terug-lever-vergoeding van de energieleverancier. Deze inkomsten zijn echter niet altijd voldoende om de investering in de duurzame energieproductie terug te verdienen. De SDE compenseert het verschil tussen deze inkomsten per kWh en de productiekosten per kWh. De subsidie wordt toegekend voor een periode van 12 tot 15 jaar waarbij de subsidie jaarlijks wordt uitbetaald op basis van de werkelijke hoeveelheid opgewekte duurzame energie. Vanaf september 2020 wordt de SDE+ regeling verbreed naar SDE++ (Stimulering Duurzame Energietransitie), waarvan de details later bekend worden.

Stimulering van zonnepanelen in Dalfsen

Voor het plaatsen van zonnepanelen op een dak voor eigen gebruik is geen vergunning nodig. In het bestemmingplan Kernen zijn wel enkele voorwaarden opgenomen voor de plaatsing⁷.

Voor monumenten gelden aparte regels. Het is in Dalfsen mogelijk om in overleg met de monumentenzorg panelen op monumenten te plaatsen. Voorbeeld hiervan is het oude postkantoor in Dalfsen.

Daarnaast heeft de gemeente Dalfsen voor grote zon-op-dak-initiatieven ervaring met het garant⁸ staan van een investering in een zonnedak van een lokale energiecoöperatie. Voorbeeld hiervan is het zonnedak bij Foreco.

Als u zonnepanelen op uw dak wilt leggen voor eigen gebruik kunt u een vergunningscheck doen via www.omgevingsloket.nl. Hier kunt u aangeven wat uw situatie is (bijv. plat dak of een dak met helling) en krijgt u te zien of, en zo ja welke, vergunningen hiervoor nodig zijn. Voor meer informatie zie de website van [Rijksoverheid](http://www.rijksoverheid.nl) of neem contact op met de gemeente.

⁴ Meer informatie over de salderingsregeling:

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/04/26/salderingsregeling-verlengd-tot-2023>

⁵ Meer informatie over btw teruggave:

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/btw/hoe_werkt_de_btw/voor_wie_geldt_de_btw/eigenaren-van-zonnepanelen/eigenaren_van_zonnepanelen

⁶ Met een piekvermogen van meer dan 15 kWp en een grootverbruik aansluiting. Zie voor de actuele eisen:

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/stimulering-duurzame-energieproductie/categorie%C3%ABn/zon-sde>

⁷ Zie artikel 47 Chw bestemmingsplan 1^e verzamelplan kernen gemeente Dalfsen 2016

⁸ Voor voorwaarden garantstellingen zie:

http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Dalfsen/CVDR612990/CVDR612990_1.html

3.2. Zonnevelden

Een zonneveld is een beperkt aantal zonnepanelen. Dit kan zijn op maaiveldniveau, aangrenzend aan een erf in het buitengebied, of in een kern. De energieproductie is bedoeld voor eigen gebruik. Wanneer geen geschikt dakoppervlak beschikbaar is, kan een zonneveld voor sommige bewoners een goede en aantrekkelijke manier om duurzaam een steentje bij te dragen.

3.2.1. Richtlijnen zonnevelden

Om het opwekken van je eigen energie te stimuleren wordt de procedure voor een zonneveld vereenvoudigd. Binnen het bestemmingsplan Kernen⁹ is het plaatsen van zonnepanelen op de grond al toegestaan onder de daar gestelde voorwaarden.

De mogelijkheden en voorwaarden voor een zonneveld worden opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied. De bijbehorende vergunningsprocedure is dan eenvoudiger en sneller.

De richtlijnen en voorwaarden zijn gelijk aan hoe er nu getoetst wordt bij aanvragen in de kernen:

- Alleen als er geen passend dakoppervlak beschikbaar is.
- Als binnen de woonbestemming te veel schaduwwerking is, dan alleen aangrenzend aan het bestaande erf (woonbestemming).
- Goede landschappelijke inpassing inclusief een groenafscherming en een maximale hoogte¹⁰.
- Alleen als aannemelijk is gemaakt dat niet binnen de woonbestemming of aansluitend een zonneveld opgericht kan worden, kan afgeweken worden van de hiervoor genoemde richtlijnen en voorwaarden.

Figuur 2: Voorbeeld zonneveld

Het maximale oppervlak dat een zonneveld mag hebben is 50m². Echter kan het college afwijken van deze 50m² als een initiatiefnemer aantoont een groter oppervlak nodig te hebben om in het eigen elektriciteitsgebruik te voorzien¹¹.

Zonnevelden worden vanwege de karakteristieken van het gebied niet toegestaan in deelgebied 5 “Uiterwaarden Vecht” uit de structuurvisie buitengebied 2012 (Zie bijlage 2).

Het bestemmingsplan Buitengebied wordt bij de eerst volgende herzieningen aangepast met een uitwerking van de beschreven aanvullingen. Daarnaast wordt onderzocht of in bepaalde situaties, in plaats van een omgevingsvergunning, een melding voldoende is.

De regels die gelden voor uw zonneveld zijn afhankelijk van de bestemming van de grond. In de kernen is dit opgenomen in de algemene gebruiksregels van het bestemmingsplan. In het buitengebied krijg je te maken met een afwijking van het bestemmingsplan. Daarnaast zal er voor de aanleg van een zonneveld een omgevingsvergunning moeten worden aangevraagd. We stimuleren aanvragers om hun burens te informeren over hun plannen voor een zonneveld.

⁹ Zie artikel 47 Chw bestemmingsplan 1^e verzamelplan Kernen gemeente Dalfsen 2016

¹⁰ Zie Welstandnota gemeente Dalfsen 2014, pagina 108

¹¹ Met een zonneveld van 50m² kan ongeveer 7500kWh elektriciteit per jaar opgewekt worden.

4. Kleinschalige windenergie

Ook windenergie kan op verschillende schaalgroottes worden opgewekt, met:

- Windturbines voor opwekking van eigen energiegebruik
- Windturbines voor grootschalige opwekking van energie

Deze kaders gaan in op de windturbines die gebruikt worden voor de opwek van eigen energiegebruik. Op dit moment zijn kleine windturbines met een as-hoogte tot 15 meter toegestaan bij enkele bestemmingen in zowel het buitengebied als in de kernen.

Deze windturbines kunnen niet alleen gezien worden als alternatief voor zonnepanelen op dak of veld, maar vooral ook als aanvulling. Windenergie heeft andere piekmomenten dan zonne-energie¹², waarmee ze voor bijvoorbeeld agrarische bedrijven een welkome aanvulling zijn om te kunnen voldoen aan hun energievraag.

4.1. Richtlijnen kleinschalige windenergie

Om een windturbine voor eigen gebruik aantrekkelijker te maken kan de as-hoogte van de windturbine onder voorwaarden verhoogd worden naar maximaal 20 meter (nu 15 meter) wanneer dit landschappelijk past en een geheel vormt met de bestaande inrichting van het bouwperceel. Met een hogere turbine kan meestal meer wind worden 'gevangen' waardoor het aantrekkelijk wordt een windturbine te plaatsen. Omdat windenergie een stabiel patroon heeft met weinig pieken, is netverzwaring over het algemeen niet nodig voor dit formaat windturbines¹³.

Als het vanwege de windstromen gunstiger is de windmolens op een windrijkere plaats te zetten zijn er twee afwijkingsmogelijkheden:

- Er wordt een afwijkingsbevoegdheid in het bestemmingsplan opgenomen om kleine windturbines verder van het erf te mogen plaatsen maar altijd binnen het zogenoemde zoekgebied¹⁴ van het agrarisch bedrijf.
- Er is een mogelijkheid om een omgevingsvergunning met de uitgebreide procedure (zgn. projectafwijkingsbesluit)¹⁵ aan te vragen om buiten het hierboven genoemde zoekgebied kleine windturbines te kunnen plaatsen.

Figuur 3: Kleine windturbine

Voorwaarden om af te kunnen wijken van de regels uit het bestemmingsplan:

- Voor het bouwen van één of meerdere windturbines, ongeacht de hoogte, moet uit een erfinrichtingsplan blijken dat er sprake is van een goede landschappelijke inpassing en een goede ruimtelijke kwaliteitsverhouding tot de bebouwing en het landschap.
- Aantoonbaar is gemaakt dat een windturbine hoger dan 15 meter nodig is voor eigen gebruik.

¹² Voor meer informatie zie ook: <https://windenergysolutions.nl/blog/zon-en-wind-de-beste-partners/>

¹³ Er wordt uitgegaan van een jaaropbrengst van ca 25.000kWh, waarbij bij een 3x80A netaansluiting meestal volstaat.

¹⁴ Het gebied, dat groter is dan het eigenlijke bouwperceel, en waarbinnen de agrarische bebouwing moet worden opgericht.

¹⁵ Op grond van artikel 2.12 lid 1, onder a, sub 3° van de Wabo.

In het bestemmingsplan Buitengebied wordt de mogelijkheid toegevoegd kleine windturbines te plaatsen bij alle bestemmingen behalve de bestemming Natuur (inclusief afwijkingsregel voor meerdere turbines).

Dat betekent dus dat een kleine windturbine straks mogelijk is bij de bestemmingen Agrarisch, Bedrijf, Bos, Cultuur en ontspanning, Detailhandel, Horeca, Kantoor, Landhuis, Maatschappelijk, Recreatie, Sport, Verkeer, Water en Wonen.

In het bestemmingsplan Kernen wordt de mogelijkheid kleine windturbines toe te staan bij de bestemmingen Bedrijventerreinen, Recreatie en Sport toegevoegd. In tabel 1 is een weergave van de mogelijkheden per bestemming te zien.

Voor kleine windturbines moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. We stimuleren aanvragers om de plannen voor hun windturbine te delen met hun burens.

Tabel 1: Mogelijkheden windturbines voor eigen gebruik per bestemming

	Buitengebied	Kernen
As-hoogte 15m + via afwijking tot as-hoogte 20m	Alle bestemmingen behalve Natuur	Wonen, Bedrijventerreinen, Recreatie en Sport
Niet toegestaan	Natuur	Overige bestemmingen

Deze uitbreiding van bestemmingen maakt het voor meerdere relevante doelgroepen mogelijk kleine windturbines te plaatsen. Kleine windturbines nabij woningen of dorpen worden niet toegestaan vanwege de grotere impact op inwoners en het landschap.

Kleine windturbines worden vanwege de karakteristieken van het gebied niet toegestaan in deelgebied 5 "Uiterwaarden Vecht" uit de structuurvisie buitengebied 2012 (Zie bijlage 2).

De voorgestelde wijzigingen worden bij de eerst volgende bestemmingsplanherzieningen aangepast. Daarnaast wordt onderzocht of in bepaalde situaties, in plaats van een omgevingsvergunning, een melding voldoende is.

Bijlage 1: Overijsselse zonneladder

Overijsselse zonneladder

De Overijsselse zonneladder geeft de voorkeursvolgorde aan voor het opwekken van zonne-energie:

- Trede 1: in bestaand bebouwd gebied op daken, dan wel in bestaand bebouwd gebied op bedrijventerreinen en braakliggende gronden, dan wel in de Groene Omgeving op bestaande bouwvlakken
- Trede 2: aanvullend in de Groene Omgeving, niet zijnde natuur

Trede 1: Het opwekken van zonne-energie eerst zoveel mogelijk op daken, bedrijventerreinen en braakliggende gronden (foto: Jeroen Bosch)

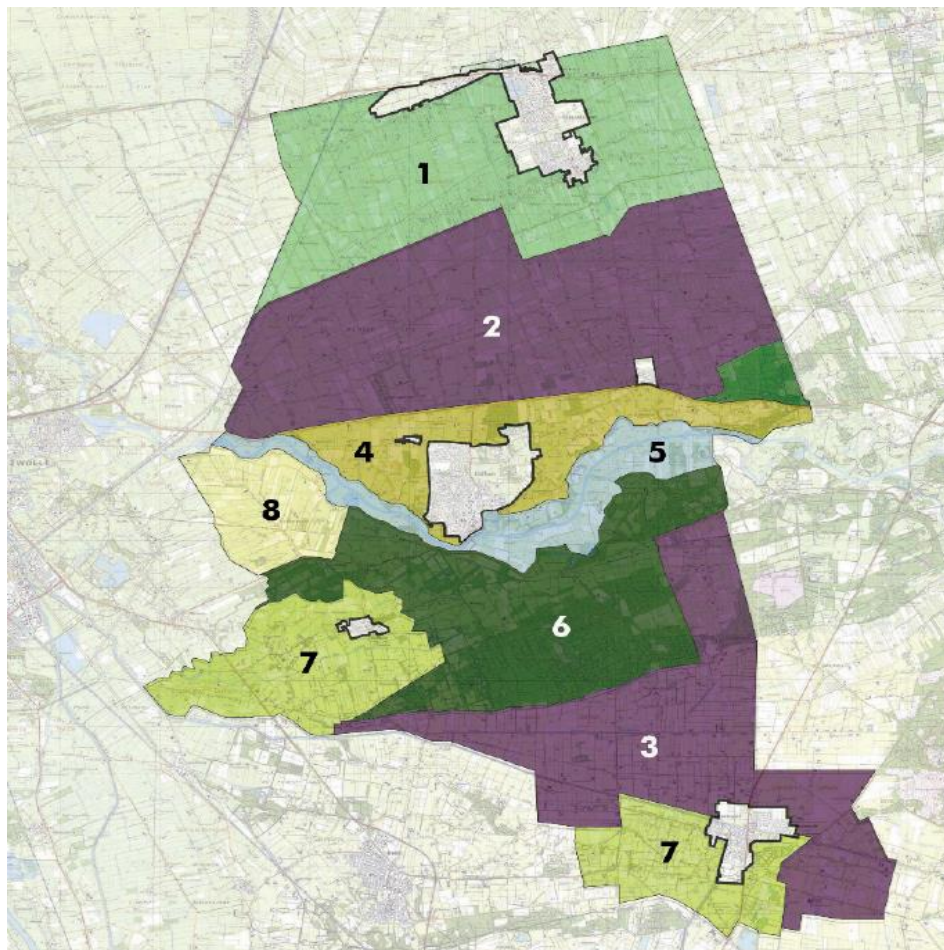
Trede 2: Aanvullend daarop kan ook in de Groene Omgeving zonne-energie worden opgewekt (foto: Jeroen Bosch)

Figuur 4: Overijsselse zonneladder

Bijlage 2: Deelgebieden structuurvisie buitengebied 2012

In de structuurvisie buitengebied 2012 zijn 8 verschillende deelgebieden vastgesteld binnen de gemeente Dalfsen. De op de kaart aangegeven grenzen tussen de deelgebieden suggereren wellicht een bepaalde 'hardheid'. Overgangen tussen landschappen zijn in de praktijk echter vaak 'zacht' en niet of nauwelijks op een bepaalde perceelscheiding te begrenzen.

Bij (aanvragen voor) ruimtelijke ontwikkelingen is dan ook altijd een verfijningslag nodig. Aanvragers mogen er van uitgaan dat zal worden getoetst aan daadwerkelijk aanwezige waarden. De grenzen van deze deelgebieden zijn zachte grenzen en afhankelijk van het landschap.

Figuur 5: Deelgebieden structuurvisie buitengebied 2012

Tabel 2: Deelgebieden structuurvisie buitengebied 2012

	Landschapstype / deelgebieden
1	Veenontginningen
2	Heideontginningen noord
3	Heideontginningen zuid
4	Essenlandschap
5	Uiterwaarden Vecht
6	Bos- en landgoederenlandschap
7	Kampenlandschap
8	Broekontginningen